

SZÉP-NEM ÜGYVÉDJE

AZ ASSZONYI BECSÉT SÉRTEGETŐ VÁD-OKOK
ELLEN.

Írta: CSONTOS ISTVÁN, Kassán, 1829-ben.

(A régi magyar feminista irodalom egyik legpompásabb terméke az 1830-ban. Fenti cím alatt Kassán Werfer Károly költségén és betűivel nyomtatott” könyv. Ósdi stílusától eltekintve, ízig-vérig modern, mai íróinknak asszonyokról szóló Írásainál mindenesetre sokkal modernebb. A könyv „foglalatja” első részében „Az Asszonyi-nem' régibb és mostani állapotjáról” mond el három szakaszra osztottan okos, világosan látott, a férfiakat sokszor satirikusan beállító dolgokat. „Az Asszonyi-nem tulajdonságairól és szükséges voltáról”, „Az Asszonyi-nem elnyomattatásáról” és „Az Asszonyi-nem' mostani neveltetéséről és élet-nem' módjáról” című szakaszok közül alább közöljük a másodikat. A könyv máso-

dik része „A' Férjfiak' Vád-okai az Asszonyok ellen” cím alatt kilenc „Vád-okot” tárgyal. Oly elmés és találó, mindent megértő cáfolatokkal száll szembe a „Vád-okok” ellen, hogy valósággal visszasírhatnék „a régi, jó időket”, amikor a magyar írók, a magyar férfiak így tudtak igazságot tenni az asszonyi nemnek.

Ez az írás is, mint a nőről szóló minden régi irodalmi dokumentum egy örökké újnak tartott jajsztót helyez nevetséges világításba. Minden idők férfiái ugyanis minden időben azt akarják elhithetni, hogy az ő koruk asszonyai, a züllöttség, a nőietlenedés, a kötelesség-megtagadás lejtőjére léptek, hogy „a régi asszony” mesés tulajdonságaitól éppen ezek rugaszkodtak el, isten és a férfiak nagy bánatára. És a régi írások mind ugyanezt a panaszt és sóhajtást lehelik ki. Végre is rá kellett jönnünk a férfiak turpisságára: most már tudjuk, hogy egy sohasem létezett asszony ideálját azért csillogtatják szemünk előtt, hogy annak utánzására pazarolt jámbor próbálkozásaink energiáját elvonják attól az asszonyi ideáltól, amely minden asszony-nemzedékben önállóan fejlődött ki.

Nemcsak a feminista irodalom gazdagítását, hanem a nemek ősi harca mélységének megismerését szolgálná Csontos István könyvének új kiadás útján való forgalomba hozatala. Minthogy erre azonban ezidőszerint nincsen módunk, legalább a legérdekesebb fejezteit fogjuk közölni. Szerk.

Az asszonyi-nem' elnyomattatásáról.

Mind a' mellett hogy az asszonyi nemben a' gondolkodó, okoskodó, megfontoló 's ítélő tehetség, a. jó és rossz, a' szép és rút, a' hasznos és káros, az igaz és nem igaz, az illő és illetlen dolgokat megkülönböztető, 's azok

közül az érzésekkel megegyezőbbeket kiválasztani tudó szabad akarat, és a' szüntelen többre 's nagyobbra törekedő nemes lélek a' férfiakkal egyenlő mértékben meg van: azért az asszonyi-nem a' társasági életben majd épen csak annyi mint a' számvetésben a cifra vagy semmi, melly magában mind addig míg csak valamelly jelentő szám után nem ragasztatik tellyességgel semmit sem teszem így a' leányok csak épen akkor juthatnak a társaság száma közé, és csak úgy jelenthetnek valamit; midőn egy vagy más férjfiival egybeköttenek, 's férjeiknél fogva embernékké vagy polgárnékké lesznek. Még pedig akkor is nem a' köztársaság' hanem csak házi társaság száma közzé vétetnek fel, mely alkalommal ők, a' férjfiak' vas pennájukkal írott és a' képzelt illendőség' szép színe alatt a' házassági álhatalos szeretetet és tiszta barátságot eszközlő kemény törvényeknek annyira alávettenek; hogy az egy gondolon kívül mellyel a' lelki világban csak ábrándozva és képzelődve foglalatoskodhatnak, férjeik' hírok, tudtok, és engedelmei nélkül egy átaljába semmit sem követhetnek-el a, nélkül hogy rossz asszonyoknak ne tartatassanak.

Az asszonyoknak illy szoros leköteleztetésök pedig inkább onnét vette eredetét; mivel a közönségessé lett balvélekedés szerént azt tartják felölök a' férjfiak; hogy ők csak hosszú hajjal és rövid értelemmel bírván a' jó és hasznos dolgoknak okosan kivételére tehetetlenek és alkalmatlanok; a' nálfogva nékiek szüntelen gyermeki függésben kell tartatniuk. Ugyan azért a' mi csak a' férjfiaknak illő és szabados: az asszonyoknak illetlen és kárhuzatos. – A' férjfiakban a, tudományosság, okoskodás, könyvek' olvasása dicséretes és mulhatatlanul szükséges: az asszonyokban szükségtelen és kárhuzatos; sőt némellyek a' sütés, főzés, varrás, fonás, és ruházatjuk' készítésbeli tehetségökön még túl is lépnek, veszedelmes is. – A' férjfiak idegen személyek látogatására szabadon mehetnek, s' vélek magánosán is társalkodhatnak: de az asszonyoknak idegeny férjfiakkal csak szóba állni is gyanús; valakit magánosán meglátogatni pedig gyalázatos véték. – A' férjfiaknak a' széltire szabadonjárás, kelés, 's egész éjjeleket is mulató házakban eltöltés, nem illetlen és szabad: az asszonyoknak csak jó barátnéjokat meglátogatni is, dologtalanság és kószálás. – A' férjfiaknak Fáró, Viszt, Biliárd s' egyéb játékokon százat elveszíteni, legénység 's férjfi multság: az asszonyoknak egy tíz-tizenkét forintos kalap vagy ruha vétel, vesztegetés s' pazérlás. – Midőn a' férjfiak gazdái kötelességeiknek gyakori elmulasztásánál fogva úgy ki hagyják élés kamoráikat üresedni, hogy a' küszöbön belépett szükség miatt nincs mihez nyúlni: az

asszonyok okai; mivel nem tudnak a' vagyonnal úgy bánni, hogy a' mi volt élne fogyjon. Ha az asszonyok magokat csinosan tartják, 's rendszerént tiszta öltözetben vágnak: csak idegen férjfiak kedvökért öltözködnek; ha pedig magokat könnyeden hagyják, 's ruhájoknak rajtok állásával keveset gondolvá, leginkább csak házi foglalatosságokkal szorgalmatoskodnak: akkor lomhák, tisztátalanok 's férjeikkel magokat megútáltatják. – Ha az asszonyok legkézzelfoghatóbb igazságot mondanak is: a' férjfiak' ellenkező állításaiknál fogva nints jussok, hogy igaznak tartsák. – Ha az asszonyok egy vagy más házi állapotjokat érdeklő dolgaikban olly hasznos találmányokat közölnek férjeikkel, mellyeknek végrehajtásoknál fogva szembetűnő előmenetelt tehetnének; a' férjflaknak nagyobb része épen csak azért sem fogadja-el hogy asszony találmány, 's némellyek készebbek inkább hátramaradást szenvedni; hogy sem asszonyaiknak valamelly dologhoz értésöknél fogva feltalált hasznos mód jókat munkába venni kívánják. – Ha a' férjfiak házi foglalatosságokban, gazdaságot vagy hivatalt viselésekben holmi gyakori vadászat vagy egyéb multságok miatt napokat 's néha heteket is elvesztegetnek; 's a' szegény asszonyok tartván a' kötelességek' gyakori elmulasztgatásinak rossz következésétől; megszólítják és kéri férjeiket hogy hagynának fel a' becsületöket vesztő, haszontalan, korhely foglalatosságokkal: ilyenkor az asszonyoknak csókot érdemlő kérésök és jóra ítésök többnyire durva feleletekkel, káromító motskoszókkal, sokaktól pedig fenyegetőző köszönetekkel szoktak megjutalmaztatni; a' szerént és a' hoz képest a' mint férjeiknek erkölcsi tulajdonságjok magokkal hozzak. Mert a' durvább és faragatlanabb érzésű férjfiak, az ő kényjeik' játszó eszközénél egyebeknek nem is igen nézik feleségeiket; 's azokat némellyek épen csak egy lépcsővel becsülik fellebb szolgálóiknál; sokan pedig egy kedves szobaleányt vagy szakátsnét még jóval is nagyobb kedvességben tartanak. (Folytatjuk.)